RESLJEVA

12

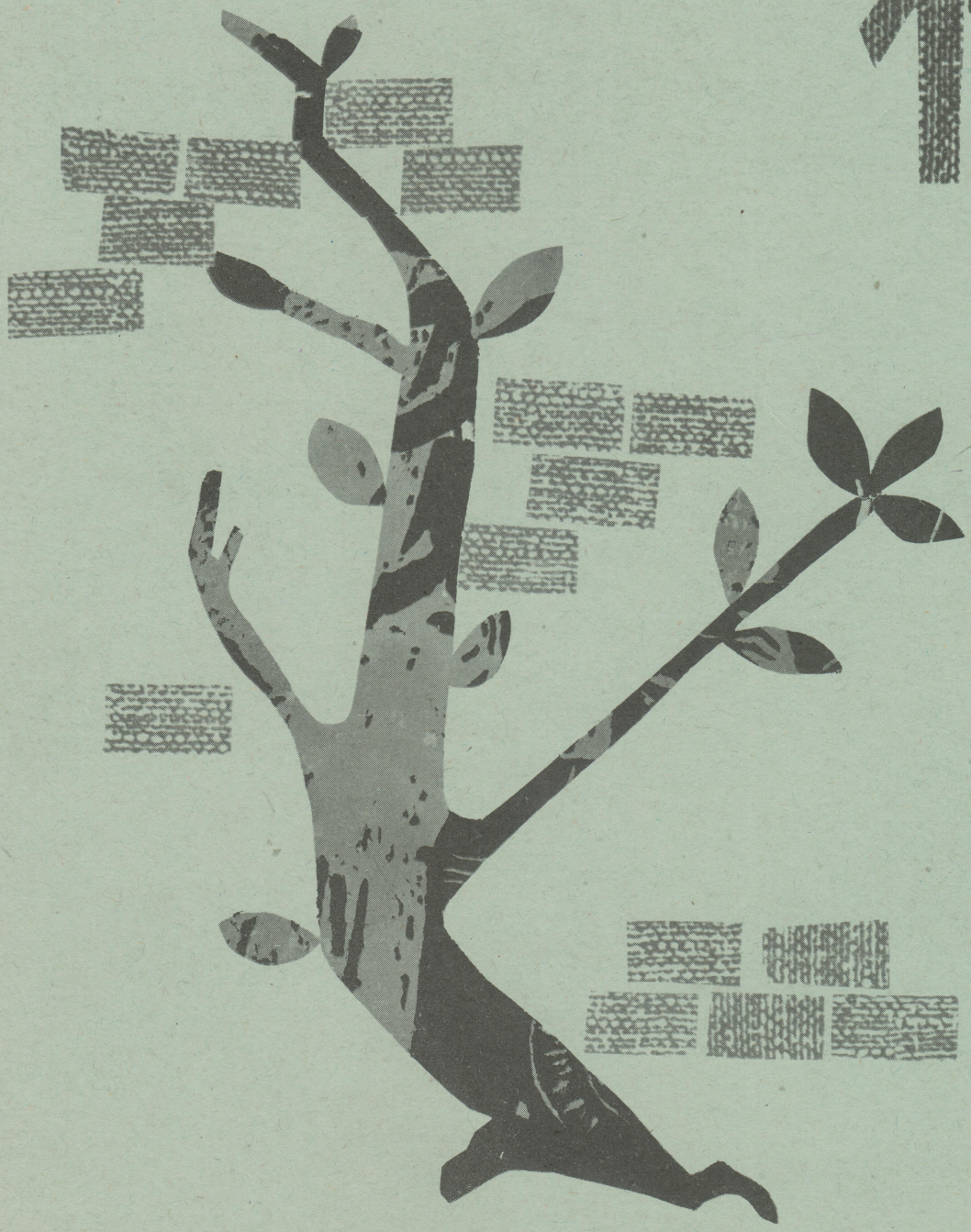

(2) 1965/66

OB 25. LETNICI OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENSKEGA NARODA

Mladi smo še! - Mladi in polni načrtov. Vse naše delo, vsa naša bit je neločljivo povezana s sedanjostjo. Redko kdaj se vprašamo: " In na kaj je navezana ta sedanjost, ta svoboda, ta zanos?" Mi poznamo le pesem življenja, pesem tovarn in krampov, med katero pa se včasih le oglasi ton, ki zveni drugače, ton, ki spominja na preteklost. Beseda preteklost nam vse prevečkrat pomeni le dejstvo, vklenjeno v številke, v datume. Vendar, datum 27. april 1941 nikakor ni le številka! To je dan, ob katerem se marsikdo zamisli, zamisli 25 let nazaj ....

.... 27. april 1941 ... Na ljubljanskih ulicah se je zjutraj odvijalo življenje prav tako kot vsako jutro. Ljudje so nekako nervozno hiteli po svojih opravkih - tu se je oglasil pasji lajež, tam otroški jok, spet korak težkega okovanega čevlja, hupe automobilov ... Pod Rožnikom je bilo vse mirno, le v vilo, kjer je stanoval Josip Vidmar, so prihajali ljudje. Na videz bi rekli, da se ne poznajo, kajti hiteli so drug mimo drugega, toda za zaprtimi vrati se je položaj spremenil. Vsak je vedel, kaj je njegova naloga, vsak je vedel, koliko pomeni vsaka beseda; ti ljudje so poznali življenje Slovenije, poznali razmere v njej in v svetu tako dobro, kot jih poznamo danes, ko je že ves izid jasen. Vedeli so, da tako ne gre naprej, da klerikalna desnica ne sme zmagati, da so povsod ljudje, ki si žele nalog in sprememb. Kaj vse so se pogovarjali na tem sestanku! Sicer pa: ali so podrobnosti važne? Ne! Važno je, da je bil tedaj izdelan program, po katerem je delala na novo ustanovljena organizacija "Protiimperialistična fronta." Ta organizacija je slednjič združila ljudi istih misli in istih teženj: komuniste, levo krilo Sokola, krščanske socialiste in kulturne delavce. Od prvega trenutka dalje je

043767
Gimnazija Ledina - knjižnica
Molj 2.0

bila akcija usmerjena zoper fašizem in kapitalizem. Sklenili so, da ne priznajo razkosanja Jugoslavije, sklenili so vojno izrabiti za revolucijo. In še nekaj so sklenili: Primorsko in Koroško Jugoslaviji. Po svojem revolucionarnem programu se slovenska OF loči od vseh drugih odporniških gibanj po Evropi.
Kakšno je bilo vzdušje v mestu, ko so ti možje zapuščali Vidmarjevo vilo? Morda je bil že večer, morda celo noč... Ne vemo. Verjetno pa je v vsakem od njih tlela ista želja: izvršiti vsaj nekaj nalog, ki so jih sprejeli.
Razvoj nadaljnih dogodkov nam je znan. Kmalu po ustanovitvi je Protiimperialistična fronta spremenila ime v Osvobodilno fronto, ki je potegnila za seboj široke množice ljudi. To je jasno dokazala Ljubljana, ko je 29.oktobra ostala prazna. Aktivisti OF so bili odslej stalno na delu in sabotaže so se vrstile. Ustanovljeni so bili terenski odbori, rajonski odbori, plenum OF, IOOF in Glavno poveljstvo partizanskih čet. OF je postala država v državi.

Novo leto je prineslo tudi nove smernice. V Poročevalcu je izšel celoten program OF. Iz tega vidimo, da je OF ustvarjala lik aktivnega slovenstva. Napovedala je neizprosen boj okupatorju, sklenila je osvoboditi in zediniti, sklenila je po osvoboditvi v celoti prevzeti oblast. Iz partizanskih čet pa je rastla slovenska narodna vojska!. OF ni bila več koalicija treh skupin, ki so v začetku vsaka po svoji liniji zbirale člane; vse skupine so priznale vodstvo KP. Njihovo delo je bilo odgovorno. Morali so biti v stalni zvezi z ljudmi, ki so bili v gozdovih, z ljudmi, ki so sredi okupatorjevih postojank delali za OF, poleg tega pajjim je bila na skrbi uprava osvobojenih ozemelj. Ko se je spomladi 1942 začela splošna vstaja, je ta organizacija globoko vdihnila, prijela za uzdo in vzdržala do konca: dolga štiri leta. Boji z Italijani in boji z domačimi izdajalci so bili vsakodnevni.

Leta 1943. je OF sklenila sklicati zbor in uspelo ji je. Mimo sovražnih zased in postojank je romalo v Kočevje 572 odposlancev, poslancev slovenskega naroda. Prvi slovenski parlament! Tu je bila še enkrat potrjena pot, ki jo je OF že prehodila, jasne so bile perspektive! A šele po dveh letih je okupator končno spoznal, da ne more več, da je čas, da se preda.
Kaj nam je ostalo? Kup ruševin, kup nesoglasij... Dežela je bila opustošena, ljudje so žalovali... Spet je bila OF tista, ki je trdno zgrabila za delo, ki je položila temelje novi socialistični državi. Ni se bala odgovornih nalog, ki so iz dneva v dan postajale očitnejše. Nova pesem je zvenela lepše, kajti ni pela o vojni, ampak je pela o delu. Rastle so tovarne, pele so lopate in krampi na železniških progah... korak za korakom. Iz dežele, iz absolutistične in zatirane Jugoslavije, kjer je sovražil brat brata, kjer smo si bili tujci, je nastala nova sončna dežela. Človek bi jo komaj prepoznal... mladina Slovenije, Srbije, Hrvatske in mladina drugih narodov je skupaj vihtela orodje in se združevala v pesmi... Lepo je v naši domovini biti mlad... Njen simbol so postale žuljave roke, njeno geslo: delati!
25 let je mimo, zato se večkrat vprašamo:" Nam je uspelo opraviti naloge?" Če bi se omejili pri teh vprašanjih na podatke, bi naš ponos ne poznal meja. Pridobitve so ogromne, vendar se ne smemo ustavljati. Hočemo še! Hočemo več! Naprej!-Samo naprej!
Da ne ostanemo samo pri besedah, moramo stalno gledati, koliko nam parola "samo naprej" uspeva. Vsekakor več, kot bi mogli pričakovati. Priznati pa si moramo, da smo napravili tu in tam tudi korak nazaj. Vendar je ta nazaj samo korak na strmi poti uspehov. Delali smo, delali bomo, in ker je vse naše, ker je vse del našega življenja, bomo to delo opravljali z zaupanjem v sebe, z zaupanjem v druge.

Naša pesem bo iz dneva v dan lepša, naše delo prijetnejše, naše nebo iz dneva v dan vedrejše.

Dolenc Poldka
4. letnik

B O L E Č I N A

Med stolpi ponosnimi
tuj glas je zavel.
Razprla je bolečina perot
in zasenčila ponos.
Stolpi.
Med oblaki sem čutil vašo bleščavo,
prelep je bil blesk,
mamljiv in vabeč.
Le kdo nebi stegnil roke
in odtrgal iz vrta šop rož ?
Zdaj so rože šop zlomljenih trav.
Stolpov ni več.
Krik.
Veter odnaša oblake.

M.Veber
5. letnik

L J U B E Z E N

Poznam tvoja pota,
vse klance in jame
v katerih prežiš.

Tvoje roke
in tvoje oči me straše.

Bežim,
pred tabo, bežim v zrak,
med vejevje,
na ceste,
med zvezde,
tja, kjer me srečuješ,
kjer name prežiš.

Za zidovi si segava v dlani,
vsako noč
in takrat,
ko si iščem poti nazaj.

M.Veber
5. letnik

V KAVARNI

Oblaki dima, ki se valijo pod strop, vplivajo moreče. Zadnja stena je polna ogledal in v ogledalu lahko opazuješ svoj obraz. Kako uslužno so to napravili. V ogledalu opaziš različne ljudi. Sedel sem k ogledalom in gledal ljudi. Seveda ni lepo ogledovati ljudi, a je izredno zanimivo. V kavarni se zbira elita in ljudje, ki drugam nimajo iti. Sedim in opazujem. Nasproti mene sedi dekle. Mračno zre v kot in pije. Sladka pijača tole vince, kajne? Mladi ljudje imajo radi sladke stvari. Nasmehnil sem se v ogledalo in slučajno me je opazila. Moj nasmeh ji je privabil zaničevalno potezo na lice. Zresnil sem se in podoba v ogledalu me je divje pogledala. Pokazala je zobe kot mlad pes, ki čuti sovražnika v bližini. To se pravi, da se mlado dekle ne počuti dobro. Zelo čudno. Saj smo ljudje tako prijetni. S svojimi močmi bi radi pomagali mladim dekletom. Nekateri ponudijo tudi srce. Kako so dobri ljudje. Bojijo se za mlado dekle. Seveda. Ima krepko, a vseeno vitko telo, čudovite poteze na obrazu in krasne bele zobe. Lasje ji živahno padajo na skoraj gole prsi. Le kaj si želi? Zgodi se, da si želi telesa ob sebi. Zakaj pa ne, mladi mož. Le pristopite, koga se bojite, saj hoče vaše telo in vašo moškost, dragi tovariš. Le dajte, saj si vsak mlad človek želi imeti telo ob sebi. Mehko in prožno, polno. Le dajmo, saj smo vsi živali. Kar po živalsko! Obraz v ogledalu je izginil. Opazil sem, da sem popolnoma brezbrižen.

Nisem presenečen. Mladi ljudje smo zmeraj taki. Saj so tudi drugi taki, zakaj pa ne. Če so drugi taki, bomo pa še mi.
Nasmehnil sem se v ogledalo. Ogledala so pač nema. Le ljudje ne. Z njihovih obrazov dostikrat lahko vidimo, kaj se skriva za mehko zunanjostjo. Vstal sem in zapustil dvorano z ogledali, zapustil sem obraze.

L. 4. letnik

O Č I T K I

Žejen sem
in vendar pijem vodo
v katero plujete očitke.

Razbila bi se čaša,
bilo bi tisoč črepinj,
tisoč majhnih posodic,
ki drže vodo,
bilo bi tisoč novih očitkov.

Dajte, izplujte se že enkrat-
verjemite,
takrat bom boljši od vas.

M.Veber
5. letnik

S R C E

Napisal bi nekaj,
kar bi vzelo človeku srce.
Dal bi mu žalost,
korake
in nemoč.
Rad bi imel vaša srca.

Bolno je moje srce,
spuščene roke,
usta okužena.
Kdo hoče moje srce?

Ni ga, ki bi menjal,
ki bi mi dal
toplo, krvavo
srce.

M. Veber
5. letnik

BALADA O SMRTI

Bila je temá, črna temá, skrivnostna tema. Korak mi je udarjal ob bele skale in je gluho izginjal med veje dre-

ves. Povsod vse tiho, moreča tišina je dušila moje kokake. Takrat sem se zbal! Toda koga? Kaj je to? Veja? Začul se je votel ropot. Mogoče je -. Da, ona je! Vedel sem - smrt! Oklenili so me črni prsti. Pristoj je! Zastokala je stara bukev, na njo oprta in bela slonela je smrt. O, groza!

Iz nemih ust ni prišel niti stok. Stopila je k meni - bila je mrzla kot kačje telo. Gledal sem jo iz očesa v oko, spreletel me je srh po hrbtu in glavi. Dvignil sem roko k očem in zavpil do neba.

Nikogar ni bilo, le krik se je vračal od skal. Ostal je odmev in - pošast.

Bela obleka je padla raz nje. Vesel nasmeh se mi je raztegnil okrog ust.

Lapajne
2. letnik

T E B I

Nocoj bom položil glavo
na tvojo gomilo.
Na rahlo bom odgrnil sneg
in poljubil trdo zmrzlo zemljo.

Nekoč si mi prinesla
kelih tvojih oči
in izpil sem
vse tvoje sanje,
vso svojo vero.
Potem so se mi odprle žile
in veter je mazal penečo kri
po dalnih prašnih cestah.

Nocoj bom položil glavo
na tvojo gomilo,
tiho bom prižgal sveče
kajti nikoli več ne bova čakala pomladi.

S.Slavko
4. letnik

MESTO

Zidovi, ki se belijo v poletnem soncu, prezebajo v mokri jeseni, so hladni, pusti, brez življenja. Ljudje, ki jih srečujem se mi zdijo znani, isti obrazi, isti pogledi; hladni, žalostni, veseli, vedno isti - zmerom enaki. Ko hodim po Stari Ljubljani se mi zdi, da hodim po labirintu, v katerem se skrivajo sončni žarki in beže pred starimi, kamenitimi zidovi. Potem - moderne stavbe, ki z viška gledajo na človeka, kakor da ga hočejo s pogledom pokopati pod ruševinami, ki jih je gradil sam.
Kaj pa Tivoli? Nekoč je bil tam velik travnik, po katerem so tekali otroci in se sprehajali ljudje, ki so ljubili naravo, ljudje, ki so si želeli sonca in zraka - prirode. A zdaj? Peščene stezice so se spremenile v asfalt, hoditi po travi je strogo prepovedano, parkirni prostor, igrišča....
Stari muzej pa je ostal knjiga zgodovine. Dolgo že stoji pod gozdom in gleda, kako ljudje spreminjajo naravo.
Raje sedim doma, med živimi stenami, ob mamici in poslušam radio, kakor pa, da hodim po mestu, kjer me skozi oblake prahu in saj vabijo sončni žarki. Ko proti večeru potihne hrup in gledam v košček neba med hišami - zvezde, se mi zdi, da so to oči mnogih src, ki si žele iz mesta v naravo. Pa pridejo oblaki, zakrijejo zvezde in pogled mi objame mrtve hiše, osvetljena okna... in med dvema strehama se vidi temna senca obrobnih hribov, za katerimi so griči, njive, vasi in gozdovi.
Če bi me hoteli kaj podobnega vprašati o mojem mestu, vam ne bi mogla odgovoriti, kajti ne poznam ga dobro; kakor da ga ne bi hotela spoznati, pa imam vendar občutek, da ga poznam.
Vedno komaj čakam počitnic ali prost dan, da grem na izlet - obiskat stare znance: Golovec, Rožnik, Grad, kamor me je kot otroka vodila mamica.
Včasih pa mi misli zaplavajo nazaj, v čase, ko še ni bi-

lo mesta, ko je bila tu neskončna, bleščeča gladina velikega jezera, današnjega Barja in so tu živeli Sloveni, ponosni sinovi, mogočnih prsi in mišičastih rok, brhke krepostne mladenke in sivi starci in starke - naši daljni predniki. Kje bi iskali potomce davnih dedov? V bledih obrazih, namazanih, napudranih, obritih? Med tesnimi ulicami? Ne, tu jih ni! Pa vendar so se ohranili, čeprav so se spremenili - v naravi. Mesto pa je kakor ječa naravoživljenja. Zato si želim proč.

Nekateri ljudje prihajajo v mesto in iščejo srečo; srečo med zidovi; drugi si žele proč, a so nanj tesno navezani, ostanejo in mesto raste.

Morda bo moje mesto nekoč zaživelo in bo dovolj prostora za vse ljudi, rastline, sonce in živali, ko bodo avtomobili dobili krila in se ne bo več prah vzdigoval po ulicah, ko bodo izginili temni koti in bo povsod sijalo sonce - tudi v srcih. To so sedaj le misli, ki pa se bodo lahko uresničile.

Sibila
1.letnik

ŽELJA ZA IZGUBLJENIM

Bila si cesta,
ravna cesta,
moja sreča,
kjer konca ni;
a odkar ljubezen
mi zastavila je pot,
hodim, blodim.
in trpim.
Želim si bele
ravne ceste,
a v pragozdu hudih sanj
ne najdem ven poti.

Tine

VEČER

Vse tiho je na ulici,
nikjer nikogar ni.
Osamljena stoji cestna svetilka
pokrita z belimi kristali.

Nekdo prihaja mi nasproti...
Si to ti?
Bom zagledala v luči
tvoj obraz ?

Ne, saj nisi to.
Nič več te ne bo v mojo ulico,
nič več te nočem videti,
ker te ne bo.

Jožica.

PESEM

Kako rada poslušam hitri veter, ki šepoče v vrhovih gostih smrek, in kako nežen, sanjav je glas bistrega studenčka, ki skaklja preko pisanih kamnov in čigar odmevajoča pesem se zliva z žvrgolenjem ptic. To pesem lahko poslušaš dneve in dneve, ne boš se je naveličal in vsakič, ko ji znova prisluhneš, boš v njej odkril nekaj novega.

Poskušam zapeti, toda moj glas je kar grob ob nežnem šepetanju svetlozelenih bukovih listov in noče se zliti z njih milo pesmijo. Hočem oponašati ptičke, a glas se mi zazdi pust in tuj v primeri z njihovo cvetočo pesmijo sredi narave.

Drugače je doma, ko si s pesmijo preženem puščobo mrtvih sten. Ljubim vsako lepo pesem, še posebej, če jo tudi razumem. Pogosto me pesem zaziblje v prijeten sen in ko si jo brundam z zaprtimi očmi se mi zdi, da je prav pesem neka nit (z naravo), saj v mislih in z melodijo na ustih, ki se zliva s pluskanjem valov, mnogokrat poletim čez sivi Kras do morja in sončnih obal, kjer zeleni bori ječe v vetru.

Tudi glasbo imam rada, toda ob poslušanju me preganja misel, da lenarim; izjema pa so popevke. Pesem mi veliko pomeni, posebno, če opeva naravo in nekaj, kar je skupno vsem, saj imam ob tem občutek, da je del mene.

Da, pesem, pesem, ki je budila ljudstvo, pesem, ki je podžigala naše borce za svobodo, pesem, ki zamira s spominom in bledi v hrupu mestnih ulic. Pesem, ki je ne smemo pozabiti. Da, to je narodna in partizanska pesem, to je pesem mladine, dela, nas vseh. Pesem, ki je ljuba v mojem srcu. Vsi jo ljubimo, saj je to naša pesem!

Sibila
1.letnik

Ivan Minatti:

BOLEČINA NEDOŽIVETEGA

Dvom, obup, samota, razočaranje - to so elementi Minattijeve lirske pesmi.
Minattijeva partizanska lirika se loči ne le po tem, da je presegla tesnobo, molk, trpljenje in grozo na smrt čakajočih ali obsojenih, marveč tudi po tem, ker se je prekvalificirala v novo doživljajsko in estetsko kvaliteto. Gozdovi, pesnikovo novo bivališče, njihova prvinska skrivnost in lepota, pohodi partizanskih kolon, večeri okrog tabornih ognjev... In tako je njegova tedanja pesem lirična biografija partizanstva.
Zato je bil Minatti med osvobodilnim bojem predvsem pesnik tihih, intimnih razpoloženj. Odtod pesnikova sla po "topli domačnosti slamnatih koč", odtod se je pesniku "razplamtelo domotožje", obujanje spominov, motiv, ki pesnika venomer spremlja, odtod se mu sredi ropotanja rafalov vlijeta "otožnost tihih ur" in "spomin na rahli stisk dekliških rok", odtod pravica do vzvišenega obupa: "Kako je grozno in leto doseti v nič./Ko vse si dal - postajati mrlič/ in v onstran sklanjati krvav obraz."
Iz takšnih navdihov so se Minattiju rodile njegove najboljše partizanske izpovedi, privrele so iz srca, objemajoč veselje in otožnost, ponos in tragiko sveta in časa, ki nam je s svojo lirsko zaupnostjo in zaupljivostjo sooblikoval človeško in zgodovinsko obličje.
In tudi zadnja zbirka Nekoga moraš imeti rad - je vsa od prvega do zadnjega stiha napisana in izbrana kot zlit izpovedan monolog, v katerem se ne pretakajo zgolj osebna čustvena razpoloženja, marveč čedalje bolj izostreno spoznavanje in razmišljujoče domnevanje okrutne resnice sodobnega sveta in človeka v njem.
Ubranost, lepota, nedoumljivost in omamna spokojnost

narave - to je tisti navdih, h kateremu se je Minatti z zanosom vračal, se mu zaupal in iz njega črpal svojo vero in moč vse do najzrelejših današnjih umetniških stvaritev, ki jih dopolnjuje kot kot njihov nepogrešljivi, trajno živeči del.

France Kosmač: DOM V VESOLJU

Franceta Kosmača smo že večkrat srečali v partizanskih črticah in pesniških zbirkah. Motiv pesmi je prava posebnost. Izpoveduje vse rahle občutke življenja, ki so dostikrat odločilnega pomena. Da je to pesnik atomske dobe, bi ugotovil vsakdo. Mogoče je to najbolj razvidno ravno iz njegovih "modernih"metafor. V atomski dobi - času hitrosti je razumljivo, da je vse življenje en sam lov za minutami, ki so pravzaprav leta.

Čas lova - te minute.
Lova na življenje,
na življenja.
Vsi imamo deset minut
pa tudi minute
imajo vse nas.
A čas se ne lovi
sam s seboj.
Nima časa.

Vse poskuša spomniti na to, da živimo v modernem času, da je naš dom v vesolju in da smo vsi kozmonavti, ki se borimo z vsem kar je odveč, kar je zastarelo.

Ste pozabili, da dihamo
z zrakom prah
ugaslih zvezd?
Pozabljate, da se peljemo
v brezšumni zibelki
jajčastega planeta
proti nevidni elipsi
svojega zadnjega dne?

Resljeva 12 - glasilo dijakov Učiteljišča in Pedagoške gimnazije v Ljubljani

Glavni in odgovorni urednik: Franc RAVNIKAR

2. številka cena o,5 N.din Izšlo v maju 1966